

אמור תשפ"ו: הרב הלוי

לראות בצער היהודי: בעל 'בית הלוי' נסע פעם לאסיפת גדולי ישראל בוילנא, ובדרך שמע שיש יהודי עני שנמצא בקור וברעב. מיד נסע לאותה משפחה וראה שהאב שוכב כמעט מעולף והילדים מחפשים אוכל. הרב חימם את הבית, הביא זגג לאטום את החלונות ונתן להם אוכל והתעכב שם הרבה זמן, ומחמת כן הוא הפסיד את האסיפה, אמר: 'אין דבר בעולם שיכול לעמוד מול צערן של יהודי אחד!' (הגדה של פסח, תבואות שמש עמ' רטז).

תוכחה לאחר אהבה: לסבא מסלבודקה היתה הנהגה בעניין התוכחה. הסבא לא היה מוכיח מיד, אלא עובד על עצמו הרבה מאד להלהיב בקרבו הרגשה של אהבה מיוחדת וחביבות אמיתית לאותו בחור, ורק אז הרשה לעצמו להוכיח את הבחור ולתת לו את התוכחה. לפני כן הסבא היה מתיירא שמה אינו מוכיח את הבחור לטובת הבחור, רק לאחר שהיה בטוח בלבו שיש לאותו בחור את היוקרה המגיעה לו בעיניו היה הסבא ניגש אליו להדריך אותו על דרך ה' (בקראי שמו, בירנבוים, מקץ עמ' קלג).

ברכה על חמאת בוטנים הנאכלת בפני עצמה: בוטנים שהתמעכו עד שנעשו דייסה, לפי דעת הרמ"א, מברכים על פירות מרוסקים וטחונים שהכל (רמ"א רב, ז). לדעת השלחן ערוך, יש אומרים שמברך עליהם האדמה שפרי שהתמעך לגמרי לא איבד את חשיבותו ומברכים עליו את ברכתו הראויה, וזהו 'טרימא' הנזכרת בגמרא (ברכות ז, א), והוא שיהיה ניכר ממה נעשה המאכל (דבר חבון או"ח ב, קכב). יש אומרים שמברכים עליהם האדמה בשני תנאים: שלא נעשו משקה ולא השתנה טעמם לרעה (ברכת ה' ג ז, כו). יש אומרים שיש לברך על זה שהכל (בא"ח ש"ר פינחס, יא; משנ"ב רב, מב). בפשטות, שיטת הרמב"ם והשו"ע שמברכים על חמאת בוטנים 'בורא פרי האדמה' (הרב הלוי).

שימוש ברמקול בדברים שנאמרים בקדושה: יש שהבחינו בין דברים שאדם צריך לצאת בהם ידי חובה, כדוגמת מקרא מגילה, פרשת זכור, קידוש וכדומה, שאז צריך לשמוע את קולו האמיתי של המוציא ידי המצווה, ואין לשמוע בעזרת רמקול, לבין דברים שאין מוטל על כל יחיד לאומרם בעצמו, אע"פ שכולם צריכים לשמוע ולהאזין לחזן, שאז מותר להשמיעם לציבור באמצעות רמקול בימות החול ואפילו דברים שבקדושה (ברכת אהרן א, ד). ויש שאסרו להשתמש ברמקול לדברים שבקדושה, והחשיבו את זה כהנפת סודים שמורה לציבור מתי לענות אמן (סוכה נא, ב) או שלפחות עשרה יכולים לשמוע את קולו של המברך בלי המיקרופון (תשובות והנהגות א, תשמג; מנחת שלמה א, ט). רבים מקילים במקרה שהש"ץ מתפלל עם רמקול (דבר שבמנין ב, י). מקובל שצריך שעשרה ישמעו דברים שבקדושה גם ללא עזרת הרמקול (הרב הלוי).

אמירת תחנון במנחה שלפני פסח שני: השלחן ערוך לא הביא את המנהג שלא לומר תחנון ב'פסח שני' עצמו (שו"ע או"ח קלא, ו). אמנם רבים מהאחרונים הביאו את המנהג שלא לומר נפילת אפים בפסח שני, משום שפסח שני הוא חג ליחידים (כה"ח קלא, צח). יש אומרים לומר תחנון במנחה בערב פסח שני, שכן דעת כמה אחרונים לומר תחנון אפילו בפסח שני עצמו או בשחרית יום י"ד ולכן לא להוסיף על זה גם את המנחה שלפניו, ועוד שעיקר פסח שני במקדש הוא לאחר חצות יום י"ד (מנהג בני אשכנז; הלכה ברורה ז קלא, בירור הלכה מא בשם אביו). ויש אומרים שאין לומר במנחה שלפני יום י"ד משום שנפילת אפיים 'רשות' וכשיש מחלוקת - פוסקים להקל, וכל יום שאין בו נפילת אפים אין נוהגים ליפול על פניהם גם במנחה שלפניו (שו"ת הראש"ל צ ב, יב). לפענ"ד, יש לומר תחנון במנחה שלפני פסח שני, משום שהקרבת קרב במקדש רק אחר חצות, וכן הורו הגדולים כמו הרב טיקצ'נסקי והרב עובדיה זצ"ל (הרב הלוי).

ברכת התורה על לימוד בהרהור הלב: הלכה היא, שאין המהרהר בדברי תורה מברך ברכות התורה (שו"ע או"ח מז, ד), יש חולקים וסוברים שגם על הרהור בדברי תורה יש לברך משום שנאמר: "והגית בו" (ביאור הגר"א מז, ד). האחרונים הסבירו שגם לדעת השו"ע, הלומד בהרהור מקיים מצוות לימוד תורה, מכל מקום אין צריך לברך. א. שדווקא על קריאה יש דין ברכה (שאגת אריה ברכות, כד). ב. אין מברכים על דברים שבלב, כשם שאין מברכים על ביטול חמץ (פרמ"ג משב"ז מז, ג).

חולין בעזרה: חולין בעזרה הוא איסור הלכתי להכניס אוכל ראוי לאכילה שאינו קדוש לשטח העזרה בבית המקדש, ובמקרה שנשחט הרי הוא אסור בהנאה ובאכילה (קידושין נז, ב; רמב"ם שחיטה ב, ב). נחלקו בתלמוד אם איסור זה הוא איסור מהתורה או מדרבנן (פסחים כב, א). אוכל שאינו ראוי לאכילה, כגון: בהמת נבלה או טריפה, בהמה טמאה מותרים בהנאה (רמב"ם שחיטה ב, ב).

חולין בעזרה: חולין בעזרה הוא איסור הלכתי להכניס אוכל ראוי לאכילה שאינו קדוש לשטח העזרה בבית המקדש, ובמקרה שנשחט הרי הוא אסור בהנאה ובאכילה (קידושין נז, ב; רמב"ם שחיטה ב, ב). נחלקו בתלמוד אם איסור זה הוא איסור מהתורה או מדרבנן (פסחים כב, א). אוכל שאינו ראוי לאכילה ונכנס לעזרה, כגון: בהמת נבלה או טריפה, בהמה טמאה מותרים בהנאה (רמב"ם שחיטה ב, ב).

תל המתלקט: תל המתלקט מוגדר בהלכה, כמקום שאדם עולה גובה של עשרה טפחים [שמונים ס"מ] במשך ארבע אמות מרוחב ההר [בערך שיפוע של 24 מעלות]. דין המדרון כמקום פטור. נחלקו הפוסקים כיצד מודדים תל המתלקט, לדעת רוב הפוסקים, מודדים את הארבע אמות בשיפוע עצמו ויש אומרים שמודדים ארבע אמות בקו מאוזן המקביל לקרקע (פס"ת שמה, ו). מקובל למדוד את ד' האמות בצורה מאוזנת לקרקע ולא בשיפוע (הרב הלוי).

רשות היחיד ממחיצות תל המתלקט: המדרון יכול לשמש כמחיצה ולהפוך את הפסגה לרשות היחיד [אם אחרי המדרון יש שטח של ד' על ד' טפחים (ל"ב על ל"ב ס"מ) בשטח 5000 אמה מרובעות = 1000 - 1600 מ"ר] (רמב"ם שבת יד, טז). ואם יש שטח גדול מ-5000 אמה מרובעות המקום נחשב כ'כרמלית', משום שלא הוקף לדירה. ניתן להכשיר את מחיצות המדרון על ידי בניית כותל סמוך לאחד מן המדרונות במרחק של ד' טפחים עד עשר אמות מן המדרון וגובהו של הכותל צריך להיות לפחות י' טפחים ואורכו יותר מ' אמות (דיני עירוב שבת בערי ובישובי ישראל ג, ג).

עיקר העבודה בימי העומר: ר' נפתלי מרופשיץ היה אומר כי בימי ספירת העומר האדם צריך לתקן את מידותיו [וברמז על כך 'ואהבת לרעך כמוך' ש'לרעך' בגימט' עומר' עם ארבעת אותיותיו]. כשמתקנים את המידות יש אהבה והתחברות וזהו עיקר עבודת האדם לתקן מידותיו, ומה שפגמו תלמיד ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה שלא היתה ביניהם התחברות (זרע קודש, קדושים).

פרשת אמור: עין טובה

המדרש בפרשת אמור (ויקרא רבה כו,א) פותח: "אמור אל הכהנים בני אהרן... אמרות ה' אמרות טהורות... רבי יהודה בשם רבי יוחנן... מצינו שעיקם הקב"ה שמונה אותיות, ולא הוציא דבר מגונה מפיו". התורה בדבריה על הבהמות פותחת בצד החיובי: מעלה גרה הוא, מפריס פרסה הוא, ורק אחר כך מדברת על הבהמות שאינן טהורות. זה מלמד אותנו שיש להסתכל בעין טובה על המציאות, ורק אחרי המבט הראשוני של עין טובה, אפשר לראות גם את הצדדים השליליים.

"זווית הפגיעה כזווית החזרה" - כאשר אדם מיידה כדור על הקיר, הכדור יחזור עליו באותה זווית שהוא יפגע בקיר.

